

Hanoveranskemu izbornemu knezu Juriju III. tudi ni bilo po volji, da mu ljudje na kmetih po kavi gledajo. Zato je 1781. l. zabranil na kmetih kavo prodajati. In da bi jo tudi po mestih samo imovitejši ljudje pili, odredil je, da je nobeden ni mogel manj kupiti kakor jeden funt. Friderik, vladar hesenski, prepovedal je v svojem oblastvu vsako prodajo kave, prelomiteljem zapovedi te pa je zagrozil sto tolarjev globe.

Najhuje pa so rohnili proti kavi zdravniki. Zatrjevali so, da je kava gotov strup, ki polagoma in na tihem človeka ubija. Navajali so grozne posledice, ki jih kava ima, in prerokovali so, da se bode ljudstvo s časom od kave izrodilo. In te pretnje so morda vzrok, da je pozneje v Angleški čaj kavo izrinil. No bilo je tudi mej zdravniki dosta prijateljev kave, kateri so vsa mogoča in nemogoča dobra svojstva kavi pripisavali. Ne pretnje, ne prepovedi niso mogle kave ustaviti na njenem potu po svetu. Ona se je danes udomočila po mestih in vaseh, kovo pijo najodličnejši in najnižji stanovi. V mnogih krajih je postala kava delavcem, zlasti v tvornicah, glavna hrana, dasi v samej kavi ni gotovo nikake redilnosti temveč jo dobiva z dodajanjem mleka, sladkorja in kruha. Ko je 1817. in 1847. l. nastala v Evropi velika druginja, bila je kava najcenejša hrana, in četudi ni nasitila ljudi, vendar je tisoče in tisoče smrti otela. Ženski svet si je pribljubil kavo poglavito radi tega, ker ona duha oživlja a vendar ne opija. In tudi pri možakih so opazili, da je velik kavopivec redkokedaj pijanec. Ni dvojbe, da bi to bil velik blagor, ako bi prosto ljudstvo zamenilo žgane pijače s kavo.

(Dajje prihodnjič.)

Kratkočasno berilo.

Zakaj se Nemcem pravi „Deutsche.“

Pred letmi je nekdo na Koroškem to stvar tako-le tolmačil in razlagal: Kakor je dokazano, bili so prvotni stanovniki po Gorotanu Slovenci. Ko so jeli tiščati Nemci v deželo, in širiti se vedno bolj po njej, dobili so z časom v roke tudi moč in oblast, ter jeli nakladati in pobirati davščine. A teh ni bilo nikol dovolj. Slovenščine sicer niso bili zmožni; — pa, — znano je, da „kadar se gre za denar,“ tudi dobička-željni ljudje naglo poskušajo „lomiti“ tuje jezike. Tako so tudi Nemci za pobiranje davščin vjeli hitro besedi: „daj te še!“ izgovarjali ju pa „daj t'še,“ in z tem svojim „daj t'še“ brezili ubogim Slovencem vedno in vedno okol ušes. Naveličani so bili le-ti poslednjič teh besedi že tako, da so se ju jeli posluževati Nemcem nasprot nekako za psovko; z časom pa jih sploh pričeli imenovati „daj t'še“ = „Deutsche,“ katero ime jim je tudi ostalo do današnjega dne.

—č—

Politične stvari.

Deželni zbor kranjski.

V IV. seji dne 24. oktobra 1890 razpravljali se je sledeči dnevni red in je 14. točka ostala nerešena.

Dnevni red

IV. seja deželnega zbora kranjskega v Ljubljani dne 24. oktobra 1890. l. ob 10. uri dopoludne.

1. Branje zapisnika III. deželno-zborske seje dne 21. oktobra 1890.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 38. Poročilo deželnega odbora o prošnji občin Moravče, Peče in Drtija za preložitve okrajne ceste od Dunajske državne ceste pri Prevojah, oziroma Lukovici in Moravče.
4. Priloga 39. Poročilo deželnega odbora o podporah za zgradbe ljudskih šol.
5. Priloga 41. Poročilo deželnega odbora o državnem prispevku k stavbinskim troškom razširjenja in prezidanja prisilne delarnice in o obravnavah z onimi deželami, katere uporabljajo ta zavod.
6. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu učiteljskih pokojnin za l. 1891. in o dotičnih prošnjah: Ane Adamič, Helene Malenšek, Frana Cveteljna, Magdalene Kratochwill, Primoža Dolarja, Kristine Kermavner, Marije Kunčič, Frančiške Pibernik, Matija Hitija, Marjete Junec, Matjeja Prašnikarja, Karoline Hočevnar, Ivane Stupar in Vigele (k prilogi 2.)
7. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu bolniškega zaklada za leto 1891. in o prošnji Valentina Jalena, proviz. sekcijskega sluga za definitivno imenovanje (k prilogi 19.)
8. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu porodniškega zaklada za l. 1891. (k prilogi 23.)
9. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu najdenškega zaklada za leto 1891. (k prilogi 25.)
10. Priloga 40. Poročilo finančnega odseka o načrtu zakona, s katerim se nekatera določila deželnih zakonov z dne 29. aprila 1873. l. dež. zak. št. 22 in z dne 9. marca 1879. l., dež. zak. št. 13, prenarejajo, oziroma dopolnujejo, — in o prošnjah: odbora društva učiteljev za okraj Kamnik, društva zveze učiteljev okraja Krškega, in stalnega odbora učiteljske okrajne konference Črnomaljske (k prilogi 14.)
11. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu deželne vinarske šole na Grmu za leto 1891. in o prošnji adjunkta Viljema Rohrmana za zboljšanje plače (k prilogi 4.)

12. Ustno poročilo upravnega odseka o dovolitvi priklad za okrajne ceste (k prilogi 32.)
13. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva M. D. v Polji za uvrstitev občinske ceste iz Sneberja do Zaloga med okrajne ceste.
14. Ustno poročilo upravnega odseka o § 3. letnega poročila deželnega odbora: A. „Deželna kultura.“

Živahna postala je razprava samo pri točki 10. o vredjenju učiteljskih plač, in tudi pri tem zakonu samo glede § 6. Pri tej določbi tičala je ona naredba zavolj katere ministerstvo vlani sklenjenega zakona ni predložilo v Najvišje potrjenje, trdivši da deželni zbor sega v eksekutivo državne uprave.

Deželni odbor predlagal je § 6. načrtan po željah vladinih, pa deželni zbor zavrgel je rajši vso dotično določbo zadevajočo nagrade letnih 50 gld. za one učitelje, ki službujejo že 10 let na eni in isti šoli s plačo zadaje vrste in je zavrgel tudi naročilo do deželnega odbora v obliki resolucije, katera je imela enak namen. Razprava trajala je do 3. ure popoldne. Govorniki so se vdeležili: Hribar, dr. Tavčar, Šuklje, deželni predsednik baron Winkler, baron Schwegel, dr. Schaffer, Detela in poročevalec dr. Vošnjak.

V. seja deželnega zbora kranjskega.

V včerajšnji seji razpravljale so se zanimiva gospodarska vprašanja v sledečem dnevnem redu.

Dnevni red

V. seje deželnega zbora kranjskega v Ljubljani dne 28. oktobra 1890. l. ob 10. uri dopoldne.

1. Branje zapisnika IV. deželno-zborske seje dne 24. oktobra 1890.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 42. Poročilo deželnega odbora glede naprave ceste iz Podpeči do gospodarske ceste, ki se nahaja v ozemlju mesta Ljubljanskega ter stika z okrajno cesto Tomišelj-Lipe, in glede uvrstitve obeh prog med okrajne ceste.
4. Priloga 43. Poročilo deželnega odbora o dovršeni zgradbi dveh novih oddelkov v blaznici na Studenci.
5. Ustno poročilo upravnega odseka o § 3. letnega poročila deželnega odbora:
 - A. „Deželna kultura.“
 - B. „Agrarne razmere.“
 - C. „Zdravstvene reči.“
6. Priloga 44. Poročilo finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada za leto 1891. (k prilogi 34.)
7. Ustno poročilo finančnega odseka o ustanovi za operaterja (k prilogi 26.)
8. Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu deželnega odbora: § 6. „Občila“.

9. Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu deželnega odbora: § 5. „Občinske reči.“
10. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji podobčine Goričavas za ločitev od občine Ribnica.
11. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji okrajno-cestnega odbora v Postojini za uvrstitev okrajne ceste iz Št. Petra čez Trnovo med deželne ceste.
12. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji okrajno-cestnega odbora v Il. Bistrici za uvrstitev čez Globovnik držeče okrajne ceste med deželne ceste.
13. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Jesenice in drugih občin za preložitve okrajnega sodišča in davčnega urada iz Kranjske gore na Jesenice.

Naši dopisi.

iz Železnikov, 26. oktobra. (*Raznoterosti.*) Kakor smo brali po časnikih, zadevale so letos po raznih bližnjih in daljnih krajih našega cesarstva vboge prebivalce silne nesreče in škode. Po Češkem razsajale so povodnja strahovito; nasproti je trla druge kraje, vmes tudi našo Notranjsko in Suho Krajino huda suša. Silni vihar v dan 25. avgusta je napravil po vsej deželi več ali manj škode; zadnji čas tudi pogostni požari pripravljajo uboge ljudi ob stanovanje, živež, blago in premoženje. Menda pač nima z lepo kaki kraj toliko vzroka, Bogu iz dna srca hvaležen biti, kakor ravno naš. Vihar 25. avgusta, ki je v naši Selški dolini nešteto gozdnih in sadnih dreves izkoreninil ali pa polomil, nad sto kozolcev razrušil, mnogo streh odkril, se je našega trga, — bi djal — čudovito izognil, pri tem, ko je po vsej okolici strahovito divjal. Tako na pr. je v Selcih med drugim odlomil križ z vrha zvonika, ter ga odnesel v zraku primerno daleč proč. Posestnik g. Š. je dejal, da bi polomljenega sadnega drevja na svojem vrtu ne bil dal za drage novce. V Kališah je dečka Jan. Berce-ta zasacil vihar na prostem, vzdignil ga od tal, ter tako treščil ob neko skalo, da je na mestu obležal mrtev. V Dražgošah je enemu samemu posestniku gozd v Jelovici tako polomil, da je napravil iz podrtine okoli tisoč žagovcov. Se ve, da so tu navedeni le posamezni slučaj; vsih škod popisati ni moč. Tudi suše in pomanjkanje vode (razun pri mlinih in žagah) nismo občutili tako hudo, kakor po drugih hrajih. Naši, in sploh gorenjski stanovniki pač nimajo pojma o tem in ne vedo, kako trpljenje je to, če ljudem in živini manjka potrebne vode. Mnogokrat mi pride na misel, kako je pred letmi neki voznik, ki je vozil iz Hruj (kraj v Suhi Krajini) nekega gospoda v Sorico, in videl ob potu izvirati toliko bistrih studencev, blagrevale naše kraje, rekoč: o srečni ljudje, ki imajo tako obilno zdrave in čiste vode; oni še ne vedo, kako dober jim je Bog. Toliko za danes; pa še drugo kaj.

L.